

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 8ης Μαΐου 2003 *

Στην υπόθεση C-111/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Oberster Gerichtshof (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Gantner Electronic GmbH

και

Basch Exploitatie Maatschappij BV,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της ανωτέρω Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την Προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1), με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, σ. 15, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Wathelet (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, και τους C. W. A. Timmermans, A. La Pergola, P. Jann και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Gantner Electronic GmbH, εκπροσωπούμενη από τους A. Concin και H. Concin, Rechtsanwälte,

— η Basch Exploitatie Maatschappij BV, εκπροσωπούμενη από τον T. Frad, Rechtsanwalt,

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον H. Dossi,

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη G. Amodeo, επικουρούμενη από τον D. Lloyd Jones, QC,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την A.-M. Rouchaud και τον W. Bogensberger,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Gantner Electronic GmbH, της Basch Exploitatie Maatschappij BV, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Δεκεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 22ας Φεβρουαρίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Μαρτίου 2001, το Oberster Gerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 21 της ανωτέρω Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την Προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1), με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, σ. 15, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας αυστριακού δικαίου Gantner Electronic GmbH (στο εξής: Gantner) και της εταιρίας ολλανδικού δικαίου Basch Exploitatie Maatschappij BV (στο εξής: Basch) κατόπιν της ρήξεως των εμπορικών τους σχέσεων.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση

- 3 Από το προοίμιο της Συμβάσεως προκύπτει ότι σκοπός της είναι η διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισεως και της εκτελέσεως των δικαστικών αποφάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 293 ΕΚ, καθώς και η ενίσχυση εντός της Κοινότητας της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων σε αυτή προσώπων. Στο προοίμιο τονίζεται, επίσης, ότι προς τον σκοπό αυτό, προέχει να καθοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των συμβαλλομένων κρατών εντός της διεθνούς τάξεως.
- 4 Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας περιλαμβάνονται στον τίτλο II της Συμβάσεως. Οι διατάξεις του τμήματος 8 του εν λόγω τίτλου, υπό τον τίτλο «Εκκρεμοδικία και συνάφεια», αποσκοπούν στην αποτροπή αντιφατικών αποφάσεων και στην, κατά συνέπεια, διασφάλιση της χρηστής απονομής της δικαιοσύνης εντός της Κοινότητας.
- 5 Κατά το άρθρο 21 της Συμβάσεως, που αφορά την εκκρεμοδικία:

«Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, αναστέλλει αυτεπάγγελτα τη διαδικασία του μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε άλλο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου.»

- 6 Δυνάμει του άρθρου 22 της Συμβάσεως, το οποίο αναφέρεται στη συνάφεια:

«Όταν συναφείς αγωγές έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών και είναι εκκρεμείς σε πρώτο βαθμό, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία.

Κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί μπορεί επίσης, με αίτηση ενός από τους διαδίκους, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, υπό την προϋπόθεση ότι το δίκαιό του επιτρέπει την ένωση συναφών υποθέσεων και ότι το πρώτο δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία και για τις δύο αγωγές.

Είναι συναφείς, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, αγωγές που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά ώστε να υπάρχει συμφέρον να εξετασθούν και να εκδικασθούν ταυτόχρονα, προκειμένου να αποφευχθούν λύσεις που θα ήταν ασυμβίβαστες αν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά.»

Οι εθνικές νομοθεσίες

- 7 Κατά το ολλανδικό και το αυστριακό δίκαιο, ο συμψηφισμός προϋποθέτει πάντοτε μονομερή δήλωση του ενός συμβαλλομένου έναντι του άλλου. Ο κατά τον νόμο συμψηφισμός, χαρακτηριζόμενος από την πλήρη απόσβεση των αμοιβαίων απαι-

τήσεων, που προβλέπεται σε άλλες ευρωπαϊκές εθνικές νομοθεσίες, δεν προβλέπεται στο ολλανδικό και αυστριακό δίκαιο. Η δήλωση μπορεί αδιακρίτως να γίνεται είτε εξωδίκως είτε στο πλαίσιο μιας δίκης. Το αποτέλεσμα της είναι αναδρομικό: οι δύο απαιτήσεις θεωρούνται ότι έχουν αποσβεστεί από της ημέρας συνδρομής των προϋποθέσεων συμψηφισμού και όχι από της ημέρας της δηλώσεως συμψηφισμού, ο δε δικαστής περιορίζεται στη διαπίστωση ότι υπήρξε συμψηφισμός.

Η διαφορά στην κύρια δίκη και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Η Gantner κατασκευάζει και εμπορεύεται χρονόμετρα για ταχυδρομικά περιστήρια. Στο πλαίσιο των εμπορικών της σχέσεων με την Basch, της προμήθευε εμπορεύματά της με σκοπό τη μεταπώλησή τους στις Κάτω Χώρες.
- 9 Θεωρούσα ότι η Basch δεν είχε καταβάλει το αντίτιμο για την πώληση εμπορευμάτων τα οποία είχαν παραδοθεί και για τα οποία είχαν εκδοθεί τιμολόγια μέχρι τον Ιούνιο του 1999, η Gantner διέκοψε τις εμπορικές τους σχέσεις.
- 10 Με δικόγραφο της 7ης Σεπτεμβρίου 1999, το οποίο επιδόθηκε στην Gantner στις 2 Δεκεμβρίου 1999, η Basch άσκησε ενώπιον του Arrondissementsrechtbank Dordrecht (Κάτω Χώρες) αγωγή με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί η Gantner να καταβάλει το ποσό των 5 555 143,60 ολλανδικών φιορινίων (NLG) (2 520 814,26 ευρώ) ως αποζημίωση. Υποστήριξε ότι, δεδομένου ότι η Gantner διέκοψε μια μακρά συμβατική σχέση η οποία διήρκεσε πλέον των 40 ετών, θα έπρεπε να είχε τηρήσει μεγαλύτερη προθεσμία καταγγελίας.

- 11 Από τη διάταξη παραπομπής προκύπτει ότι η Basch θεωρούσε ότι έχει απαίτηση ύψους 5 950 962 NLG (2 700 428,82 ευρώ). Εντούτοις, από το ποσό αυτό εξέπεσε ποσό 376 509 NLG (170 852,34 ευρώ), που αντιστοιχούσε σε απαιτήσεις της Gantner, κατά τη γνώμη της δικαιολογημένες, γι' αυτό και δικαστικώς διεκδίκησε μόνον το ποσό των 5 555 143,60 NLG (2 520 814,26 ευρώ). Προέβη, δηλαδή, σε συμψηφισμό με δήλωση βουλήσεως.
- 12 Κατά την ενώπιον του Arrondissementsrechtbank Dordrecht διαδικασία, η Gantner δεν προέβαλε απαίτηση έναντι των απαιτήσεων της Basch.
- 13 Με δικόγραφο της 22ας Σεπτεμβρίου 1999, το οποίο επιδόθηκε στην Basch στις 21 Δεκεμβρίου 1999, η Gantner άσκησε ενώπιον του Landesgericht Feldkirch (Αυστρία) αγωγή με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί η Basch να της καταβάλει το ποσό των 11 523 703,30 αυστριακών σελινίων (ATS) (837 460,18 ευρώ), που αντιπροσώπευε την τιμή πωλήσεως των εμπορευμάτων που είχαν παραδοθεί στην Basch μέχρι και το έτος 1999 και δεν είχαν εξοφληθεί.
- 14 Η Basch ζήτησε την απόρριψη του αιτήματος. Υποστήριξε ότι το μέρος της απαιτήσεως της Gantner το οποίο η ίδια θεωρούσε δικαιολογήσιμο, δηλαδή το ποσό των 170 852,34 ευρώ, αποσβέστηκε με τον εξώδικο συμψηφισμό στον οποίο προέβη στις Κάτω Χώρες. Όσον αφορά το υπόλοιπο του ποσού που ζητεί η Gantner (666 607,84 ευρώ), η Basch ισχυρίστηκε ότι αν, παρ' ελπίδα, κρινόταν το αίτημα αυτό βάσιμο, θα έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, να κριθεί ως συμψηφισθέν με το υπόλοιπο της δικής της απαιτήσεως για αποζημίωση, που αποτελεί το αντικείμενο της εκκρεμούσας ενώπιον του Arrondissementsrechtbank Dordrecht διαφοράς. Εξάλλου, η Basch ζήτησε από το Landesgericht να αναστείλει τη διαδικασία λόγω εκκρεμοδικίας, δυνάμει του άρθρου 21, ή λόγω συνάφειας, δυνάμει του άρθρου 22 της Συμβάσεως.
- 15 Το Landesgericht απέρριψε το αίτημα για συνολική αναστολή εκδικάσεως της εκκρεμούσας ενώπιόν του διαφοράς. Αποφάσισε μόνο να αναστείλει την έκδοση αποφάσεως ως προς τον αμυντικό ισχυρισμό που προέβαλε η Basch, τον στηριζόμενο στον συμψηφισμό με την απαίτηση την ικανοποίηση της οποίας επεδίωκε η ίδια ενώπιον του Arrondissementsrechtbank Dordrecht.

- 16 Η Basch άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht Innsbruck (Αυστρία) κατά της αποφάσεως του Landesgericht να μην αναστείλει στο σύνολό της την ενώπιόν του διαδικασία.
- 17 Κρίνοντας ότι ο αμυντικός ισχυρισμός ο στηριζόμενος στον εξώδικο συμφηφισμό στον οποίο προέβη η Basch στις Κάτω Χώρες μπορούσε να δημιουργήσει μια σχέση εκκρεμοδικίας μεταξύ των δύο υποθέσεων, το Oberlandesgericht εξαφάνισε την πρωτοβάθμια απόφαση καθόσον αυτή απέρριπτε το αίτημα της Basch για αναστολή της διαδικασίας, το στηριζόμενο στο άρθρο 21 της Συμβάσεως. Αντιθέτως, επιβεβαίωσε την απόρριψη του αιτήματος της Basch για αναστολή της διαδικασίας, το στηριζόμενο στο άρθρο 22 της Συμβάσεως, με αποτέλεσμα η απόρριψη αυτή να έχει πλέον καταστεί τελεσίδικη.
- 18 Η Gantner άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Oberster Gerichtshof.
- 19 Το Oberster Gerichtshof έκρινε, πρώτον, ότι τα αντίστοιχα αιτήματα της Basch και της Gantner δεν στηρίζονται σε ταυτόσημα ή της αυτής φύσεως περιστατικά. Ενώπιον του ολλανδικού δικαστηρίου η Basch ζητεί αποζημίωση λόγω παράνομης καταγγελίας εκ μέρους της Gantner μιας προβαλλομένης συμβάσεως αντιπροσωπείας. Στη διαδικασία που κίνησε μεταγενέστερα ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων, η Gantner ζητεί το αντίτιμο για την πώληση εμπορευμάτων που είχε παραδώσει κατά την περίοδο πριν από τη ρήξη των εμπορικών σχέσεων. Από λογικής απόψεως, τα αιτήματα αυτά δεν στηρίζονται επί αντιφατικής εκτιμήσεως των αυτών πραγματικών περιστατικών και πράξεων, αλλά έκαστο εξ αυτών στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά και πράξεις διαφορετικές θεμελιώνουσες διακεκριμένα δικαιώματα.
- 20 Εντούτοις, το Oberster Gerichtshof διερωτάται αν, ενόψει της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου (βλ. αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 144/86, Gubisch Maschinenfabrik, Συλλογή 1987, σ. 4861, σκέψεις 16 έως 18, και της 6ης Δεκεμβρίου 1994, C-406/92, Taty, Συλλογή 1994, σ. I-5439, σκέψεις 30 έως 34), πρέπει να θεωρεί ότι συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις εκκρεμοδικίας.

- 21 Δεύτερον, το Oberster Gerichtshof υπογραμμίζει ότι η μεν Basch επικαλείται σύμβαση αορίστου διαρκείας, η δε Gantner αναφέρεται σε σειρά διαδοχικών συμβάσεων πωλήσεως.
- 22 Από αυτής της απόψεως, το αίτημα που προέβαλε η Basch ενώπιον του ολλανδικού δικαστηρίου προκριματικώς μόνο θέτει το ζήτημα της υπάρξεως συμβάσεως αορίστου χρόνου. Επομένως, το κρίσιμο ζήτημα είναι αν η απόφαση που θα εκδώσει το ολλανδικό δικαστήριο επί του ζητήματος αυτού, που κατά την κρατούσα εισέτι στην Αυστρία άποψη χαρακτηρίζεται ως απλώς προκριματικό ζήτημα, θα έχει ή μη δεσμευτική ισχύ για τη μεταγενέστερη δίκη στην Αυστρία. Το Oberster Gerichtshof υπογραμμίζει ότι το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερος στασιαζόμενο στο πλαίσιο του αυστριακού δικαίου.
- 23 Κατά συνέπεια, το Oberster Gerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Καλύπτουν οι όροι “με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία” του άρθρου 21 της Συμβάσεως των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και την ένσταση του εναγομένου ότι έχει εξοφλήσει μέρος της επίδικης απαιτήσεως μέσω εξώδικου συμβιβασμού, στην περίπτωση που κατά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς το ανεξόφλητο ακόμη τμήμα της απαιτήσεως αυτής αποτελεί αντικείμενο δικαστικής διαφοράς μεταξύ των ιδίων διαδίκων κατόπιν αγωγής που είχε προγενεστέρως ασκηθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος;

2) Έχουν σημασία για την εξέταση του ζητήματος του αν εκκρεμεί αγωγή “με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία” μόνον οι ισχυρισμοί του ενάγοντος στο πλαίσιο δίκης που κινήθηκε κατόπιν ασκήσεως μεταγενέστερης αγωγής και είναι αδιάφορα ως εκ τούτου τα αιτήματα και οι ενστάσεις του εναγομένου, και

ειδικότερα ο αμυντικός ισχυρισμός που στηρίζεται στην ένσταση του συμψηφισμού σχετικά με απαίτηση, η οποία αποτελεί αντικείμενο δικαστικής διαφοράς μεταξύ των ιδίων διαδικών κατόπιν αγωγής που είχε ήδη ασκηθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος;

- 3) Δεσμεύει η απόφαση που εκδίδεται επί αγωγής αποζημιώσεως λόγω παράνομης καταγγελίας αορίστου διάρκειας ενοχικής σχέσεως το δικαστήριο που επιλαμβάνεται στο πλαίσιο μεταγενέστερης δίκης και σχετικά με το αν πράγματι υπήρχε αυτή η αορίστου διάρκειας ενοχική σχέση;»

Επί των δύο πρώτων προδικαστικών ερωτημάτων

- 24 Με τα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν το άρθρο 21 της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν δύο αγωγές μεταξύ των ιδίων διαδικών ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών έχουν το ίδιο αντικείμενο, πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνον τα αιτήματα των εκατέρωθεν εναγόντων, αλλά και οι αμυντικοί ισχυρισμοί ενός των εναγομένων.

- 25 Ως προς αυτό το ζήτημα, επιβάλλεται, κατ' αρχάς, να τονιστεί ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 21 της Συμβάσεως, η διάταξη αυτή εφαρμόζεται όταν οι διάδικοι ταυτίζονται και στις δύο διαφορές και όταν οι δύο αγωγές έχουν την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Gubisch Maschinenfabrik, σκέψη 14). Εξάλλου, το αντικείμενο της διαφοράς, κατά την έννοια αυτής της διατάξεως συνίσταται στον σκοπό της αγωγής (προαναφερθείσα απόφαση Tatry, σκέψη 41).

- 26 Συνεπώς, από το γράμμα του άρθρου 21 της Συμβάσεως προκύπτει ότι αυτή αφορά αποκλειστικώς τα αντίστοιχα αιτήματα των εναγόντων στις δύο διαφορές και όχι τους αμυντικούς ισχυρισμούς που προέβαλε, ενδεχομένως, ένας από τους εναγόμενους.
- 27 Εξάλλου, από την απόφαση της 7ης Ιουνίου 1984, 129/83, Zelger (Συλλογή 1984, σ. 2397, σκέψεις 10 έως 15), συνάγεται ότι, εφόσον συντρέχουν οι περιγραφόμενες στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως ουσιαστικές προϋποθέσεις, υφίσταται κατάσταση εκκρεμοδικίας από τη στιγμή που δύο δικαστήρια διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών επιλαμβάνονται οριστικώς αγωγών, δηλαδή πριν προβάλλουν τα επιχειρήματά τους οι εναγόμενοι.
- 28 Καίτοι δεν έχει *ratione temporis* εφαρμογή επί της παρούσας υποθέσεως, ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), επιβεβαιώνει την ερμηνεία αυτή.
- 29 Πράγματι, με τον κανονισμό αυτό διευκρινίζεται, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων περί εκκρεμοδικίας, πότε λογίζεται ως επιληφθέν ένα δικαστήριο. Δυνάμει του άρθρου 30, ένα δικαστήριο επιλαμβάνεται είτε από της καταθέσεως του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο, είτε, αν το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού κατατεθεί στο δικαστήριο, μόλις παραληφθεί από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την

επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.

30 Τέλος, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ο αντικειμενικός και αυτόματος χαρακτήρας του μηχανισμού της εκκρεμοδικίας. Όπως ορθώς επισήμανε η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το άρθρο 21 της Συμβάσεως προβλέπει ένα απλό σύστημα προκειμένου να καθορίζεται, από την έναρξη της δίκης, ποιο από τα επιληφθέντα δικαστήρια θα εκδικάσει τελικώς τη διαφορά. Το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο είναι υποχρεωμένο να αναστείλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ αυτού του δικαστηρίου. Θα διακυβευόταν η επίτευξη του σκοπού του άρθρου 21 της Συμβάσεως αν το περιεχόμενο και η φύση των αγωγών θα μπορούσε να τροποποιηθεί με τα αιτήματα του εναγομένου, τα οποία αναγκαίως κατατίθενται σε χρόνο μεταγενέστερο. Πράγματι, πέραν των καθυστερήσεων και των δαπανών, μια τέτοια λύση θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα δικαστήριο αρχικώς ορισθέν ως αρμόδιο να πρέπει, στη συνέχεια, να διαπιστώσει, δυνάμει αυτού του άρθρου, την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του.

31 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι, για να κριθεί αν υπάρχει εκκρεμοδικία μεταξύ δύο διαφορών, δεν μπορεί να λαμβάνονται υπόψη οι αμυντικοί ισχυρισμοί, ασχέτως της φύσεώς τους, ιδίως δε όσοι αφορούν τον συμψηφισμό, τους οποίους θα μπορούσε να προβάλει ο εναγόμενος αφού θα είχε οριστικώς επιληφθεί το δικαστήριο κατά τους κανόνες της εθνικής του νομοθεσίας.

32 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως έχει την έννοια ότι, προκειμένου να κριθεί αν δύο αγωγές μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών έχουν το ίδιο αντικείμενο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αποκλειστικώς οι απαιτήσεις των αντιστοίχων εναγόντων, αποκλεισμένων των αμυντικών ισχυρισμών που προβάλλει ένας εναγόμενος.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 33 Με το τρίτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η απόφαση ενός δικαστηρίου συμβαλλομένου κράτους το οποίο, προκειμένου να αποφανθεί επί αγωγής, προέβη σε εκτίμηση της νομικής φύσεως των μεταξύ των διαδίκων σχέσεων, είναι δεσμευτική για το δικαστήριο άλλου συμβαλλομένου κράτους, το οποίο επελήφθη μεταγενεστέρως διαφοράς μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο πλαίσιο της οποίας αμφισβητείται η ακριβής νομική φύση των ιδίων συμβατικών σχέσεων μεταξύ των διαδίκων.
- 34 Επιβάλλεται, αρχικώς, να τονισθεί ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 234 ΕΚ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, *Bosman*, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59· της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, *PreussenElektra*, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, και της 22ας Ιανουαρίου 2002, C-390/99, *Canal Satélite Digital*, Συλλογή 2002, σ. I-607, σκέψη 18).
- 35 Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης δεχθεί ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, πρέπει να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί τα ερωτήματα από τον εθνικό δικαστή, προκειμένου να ελέγξει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις *PreussenElektra*, σκέψη 39, και *Canal Satélite Digital*, σκέψη 19). Πράγματι, το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να διέπει τη λειτουργία της

προδικαστικής παραπομπής συνεπάγεται ότι ο εθνικός δικαστής λαμβάνει υπόψη την αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο, που συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη και όχι στη διατύπωση συμβουλευτικών γνώμων για ζητήματα γενικά ή υποθετικά (αποφάσεις *Bosman*, προαναφερθείσα, σκέψη 60, και της 21ης Μαρτίου 2002, C-451/99, *Cura Anlagen*, Συλλογή 2002, σ. I-3193, σκέψη 26).

- 36 Η άρνηση απάντησως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου είναι, μεταξύ άλλων, δυνατή όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσες αποφάσεις *PreussenElektra*, σκέψη 39, και *Canal Satélite Digital*, σκέψη 19).
- 37 Προκειμένου να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να δώσει μια χρήσιμη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου απαιτείται, πριν από την παραπομπή, το εθνικό δικαστήριο να έχει διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως και να έχει επιλύσει τα προβλήματα που είναι καθαρώς εθνικού δικαίου (βλ. απόφαση της 10ης Μαρτίου 1981, 36/80 και 71/80, *Irish Creamery Milk Suppliers Association* κ.λπ., Συλλογή 1981, σ. 735, σκέψη 6). Επίσης, είναι απαραίτητο το εθνικό δικαστήριο να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι η απάντηση στα ερωτήματά του είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς (βλ. αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1986, 98/85, 162/85 και 258/85, *Bertini* κ.λπ., Συλλογή 1986, σ. 1885, σκέψη 6, και της 16ης Ιουλίου 1992, C-343/90, *Lourenço Dias*, Συλλογή 1992, σ. I-4673, σκέψη 19).
- 38 Η νομολογία αυτή ισχύει και για τις βάσει του πρωτοκόλλου προδικαστικές παραπομπές (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1997, C-220/95, *Van den*

Boogaard, Συλλογή 1997, σ. I-1147, σκέψη 16· της 20ής Μαρτίου 1997, C-295/95, Farrell, Συλλογή 1997, σ. I-1683, σκέψη 11, και της 16ης Μαρτίου 1999, C-159/97, Castelletti, Συλλογή 1999, σ. I-1597, σκέψη 14).

- 39 Από αυτής της απόψεως, επιβάλλεται αρχικώς να τονιστεί ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα αυστριακά δικαστήρια επελήφθησαν αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της τιμής για τα προϊόντα που είχαν αποσταλεί από τον προμηθευτή. Από τη διάταξη παραπομπής δεν προκύπτει γιατί είναι αναγκαία η διευκρίνιση της ακριβούς νομικής φύσεως της συμβάσεως επί της οποίας στηρίζεται η Gantner προκειμένου να κριθεί το βάσιμο αυτού του αιτήματος.
- 40 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ο λόγος για τον οποίο είναι αναγκαία η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.
- 41 Συνεπώς, το ερώτημα αυτό είναι απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 42 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 22ας Φεβρουαρίου 2001 το Oberster Gerichtshof, αποφαινεται:

Το άρθρο 21 της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την Προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας έχει την έννοια ότι, προκειμένου να κριθεί αν δύο αγωγές μεταξύ των ιδίων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών συμβαλλομένων κρατών έχουν το ίδιο αντικείμενο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αποκλειστικώς οι απαιτήσεις των αντιστοίχων εναγόντων, αποκλεισμένων των αμυντικών ισχυρισμών που προβάλλει ένας εναγόμενος.

Wathelet

Timmermans

La Pergola

Jann

von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Μαΐου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

M. Wathelet